

ПОДАРУНКОВІ МІНІАТЮРНІ КНИЖКИ

Павло
Тичина

Рання
лірика

Харків
ФОЛІО
2025

Зі збірки «Сонячні Кларнети»
(1918)

НЕ ЗЕВС, НЕ ПАН...

Не Зевс, не Пан, не Голуб-Дух, —
Лиш Сонячні Кларнети.
У танці я, ритмічний рух,
В безсмертнім — всі планети.

Я був — не Я. Лиш мрія, сон.
Навколо — дзвонні згуки,
І пітьми творчої хітон,
І благовісні руки.

Прокинувся я — і я вже Ти:
Над мною, підо мною
Горять світи, біжать світи
Музичною рікою.

І стежив я, і я веснів:
Акордились планети.
Навік я взнав, що Ти не Гнів, —
Лиш Сонячні Кларнети.

ЗАКУЧЕРЯВИЛИСЯ ХМАРИ...

Закучерявилися хмари. Лягла в глибінь
блакить...

О милий друже, — знов недуже —
О любий брате, — розіп'яте —
Недуже серце моє, серце, мов лебідь той ячить.
Закучерявилися хмари...

Женуть вітри, мов буйні тури!
Тополі арфи гнуть...

З душі моєї — мов лілеї —
Ростуть прекрасні — ясні, ясні —
З душі моєї смутки, жалі мов квітоньки ростуть.
Женуть вітри, мов буйні тури!

Одбивсь в озерах настрій сонця.
Снує про давнє дим...

Я хочу бути — як забути? —
Я хочу знову — чорноброву? —
Я хочу бути вічно-юним, незломно-молодим!
Одбивсь в озерах настрій сонця.

І сміх, і дзвони, й радість тепла.
Цвіте веселка дум...

Сум серце тисне: — сонце! пісне! —

В душі я ставлю — вас я славлю! —
В душі я ставлю світлий парус, бо в мене
в серці сум.
І сміх, і дзвони, й радість тепла.

ГАЇ ШУМЛЯТЬ...

Гаї шумлять —
Я слухаю.
Хмарки біжать —
Милуюся.
Милуюся-дивуюся,
Чого душі моїй
так весело.

Гей, дзвін гуде —
Іздалеку.
Думки пряде —
Над нивами.
Над нивами-приливами,
Купаючи мене,
мов ластівку.

Я йду, іду —
Зворушений.

Когось все жду —
Співаючи.
Співаючи-кохаючи
Під тихий шепіт трав
голублячий.

Щось мріє гай —
Над річкою.
Ген неба край —
Як золото.
Мов золото — поколото,
Горить-тремтить ріка,
як музика.

АРФАМИ, АРФАМИ...

Арфами, арфами —
золотими, голосними обізвалися гаї
Самодзвонними:
Йде весна
Запашна,
Квітами-перлами
Закосичена.

Думами, думами —
наче море кораблями, переповнилась
блакить

Ніжнотонними:
Буде бій
Вогневий!
Сміх буде, плач буде
Перламутровий...
Стану я, гляну я —
скрізь поточки як дзвіночки, жайворон
як золотий

З переливами:
Йде весна
Запашна,
Квітами-перлами
Закосичена.
Любая, милая, —
чи засмучена ти ходиш, чи налита щастям
вкрай.

Там за нивами:
Ой одкрий
Колос вій!
Сміх буде, плач буде
Перламутровий...

ДЕСЬ НАДХОДИЛА ВЕСНА

Десь надходила весна. — Я сказав їй: ти весна!

Сизокрилими голубками
У куточках на вустах
Їй спурхнуло щось усмішками —
Їй потонуло у душі...

Наливалися жита. — Я сказав їй: золота!

Гнівню брівоньки зламалися.
Одвернулася. Пішла.
Тільки довго оглядалася —
Мовби кликала: іди!

Почали тумани йти. — Я сказав: не любиш ти!

Стала. Глянула. Промовила.
От і осінь вже прийшла.
Так любить? — кажи. Та швидше ж бо! —
Блиснув сміх їй, мов кинджал...

Зажурились під снігом гай. — Я сказав їй:

що ж... прощай!

Враз сердечним теплим сяєвом
Щось їй бризнуло з очей...
Сизокрилою голубкою
На моїх вона вустах!

ЦВІТ В МОЄМУ СЕРЦІ...

Цвіт в моєму серці,
Ясний цвіт-первоцвіт.
Ти той цвіт, мій друже,
Срібляний первоцвіт.
Ах, ізнов, кохана,
Де згучала рана —
Квітне цвіт-первоцвіт!

Слухаю мелодій
Хмар, озер та вітру.
Я бриню, як струни
Степу, хмар та вітру.
Всі ми серцем дзвоним,
Сним вином червоним —
Сонця, хмар та вітру!

Десь краї казкові,
Золоті верхів'я...
Тільки шлях тернистий
Та на ті верхів'я.
Ходять-світять зорі,
Плинуть хвилі в морі —
В ритмах на верхів'я!

Світ в моєму серці,
Мрій танок, світанок.
Ти той світ, мій друже,
Зоряний світанок.
Я твої очиці,
Зорі, зорениці —
Славлю як світанок!

НЕ ДИВИСЯ ТАК ПРИВІТНО...

Не дивися так привітно,
Яблуневоцвітно.
Стигнуть зорі, як пшениця:
Буду я журиться.

Не милуй мене шовково,
Ясно-соколово.
На схід сонця квітнуть рожі:
Будуть дні погожі.

На схід сонця грають грози —
Будуть знову сльози!
Встали мати, встали й татко:
Де ластовенятко?

А я тут, в саду, на лавці,
Де квітки-ласкавці...
Що скажу їм? — Все помітно:
Яблуневоцвітно.

ПОДИВИЛАСЬ ЯСНО...

Подивилась ясно, — заспівали скрипки! —
Обняла востаннє, — у моїй душі. —
Ліс мовчав у смутку, в чорному акорді.
Заспівали скрипки у моїй душі!

Знав я, знав: навіки, — промені як вії! —
Більше не побачу, — сонячних очей. —
Буду вічно сам я, в чорному акорді.
Промені як вії сонячних очей!

З КОХАННЯ ПЛАКАВ Я...

З кохання плакав я, ридав.
(Над бором хмари муром!)
Той плач між нею, мною став —
(Мармуровим муром...)

Пливуть молитви угорі.
(Вернися з сміхом-дзвоном!)
Спадає лист на вівтарі —
(Кучерявим дзвоном...)

Уже десь випали сніги.
(Над бором хмари муром!)
Розбиті ніжні вороги —
(Мармуровим муром...)

Самотна ти, самотний я.
(Весна! — світанок! —
вишня!)

Обсипалась душа твоя —
(Вранішня вишня...)

О ПАННО ІННО...

О панно Інно, панно Інно!
Я — сам. Вікно. Сніги...
Сестру я Вашу так любив —
Дитинно, злотоцінно.
Любив? — Давно. Цвіли луги...
О панно Інно, панно Інно,

Любові усміх квітне раз —
ще й тлінно.

Сніги, сніги, сніги...

Я Ваші очі пам'ятаю,
Як музику, як спів.
Зимовий вечір. Тиша. Ми.
Я Вам чужий — я знаю.
А хтось кричить: ти рідну стрів!
І раптом — небо... шепіт гаю...
О ні, то очі Ваші. — Я ридаю.
Сестра чи Ви? — Любив...

Я СТОЮ НА КРУЧІ...

Я стою на кручі —
За рікою дзвони:
Жду твоїх вітрил я —
Тінь там тоне, тінь там десь...

Випливають хмари —
Сум росте, мов колос:
Хмари хмарять хвилі —
Сумно, сам я, світлий сон...

Вірю омоформно —
За рікою дзвони:
Сню волосожарно —
Тінь там тоне, тінь там десь...

Припливеш, приплинеш —
Сум росте мов колос:
З піснею про сонце! —
Сумно, сам я, світлий сон...

ТАМ ТОПОЛІ У ПОЛІ...

Там тополі у полі на волі
(Хтось на заході жертву приніс)
З буйним вітром свавольним і диким,
Струнко рвуться кудись в далечінь...

Йду в простори я, чулий, тривожний,
(Гасне день, облітає, мов мак).
В моїм серці і бурі, і грози,
Й рокотання-ридання бандур...

Хилить вітер жита понад шляхом
(Ой там хмара похмура з півдня).
І так смутно, так сумно співає —
Тільки перепел б'є десь у дзвін...

Моя пісне, вогниста, шалена
(Креше небо і котить свій гнів),
Ах, розбийся на світлі акорди,
Розридайсь — і затихни, як грім...

ГАПТУЄ ДІВЧИНА...

Гаптує дівчина й ридає —
Чи то ж шиття!
Червоним, чорним вишиває
Мені життя.

Танцюють згуки на дзвіниці,
І плаче дзвін.
Я йду. Мій шлях то із костриці,
То із жоржин.

Тумани линуть вгору, вгору,
А хмари — вниз.
Чому я не люблю простору,
Як я без сліз?

Я ввечері цілую рожу
І кличу сум.
Чому, чому я жить не можу
Та сам, без дум?

Два брати. Ліворуч — Павло Тичина,
праворуч — Євген Тичина

ЗМІСТ

Зі збірки «Сонячні кларнети»
(1918)

Не Зевс, не Пан.....	3
Закучерявилися хмари.....	4
Гаї шумлять.....	5
Арфами, арфами.....	6
Десь надходила весна.....	8
Цвіт в моєму серці.....	9
Не дивися так привітно.....	10
Подивилась ясно.....	11
З кохання плакав я.....	11
О панно Інно.....	12
Я стою на кручі.....	13
Там тополі у полі.....	14
Гаптує дівчина.....	15

Квітчастий луг.....	16
Ой не крийся, природо.....	17
Іще пташки... ..	18
Світає... ..	19
Енгармонійне	20
Ходять по квітах.....	22
У собор.....	23
Пастелі	26
А я у гай ходила	28
Хтось гладив ниви... ..	28
На стрімчастих скелях.....	29
По хліб шла дитина... ..	31
Одчиняйте двері.....	31
Скорбна мати	32
По блакитному степу	35
Хор лісових дзвіночків.....	36
Зелена неділя	38
Війна.....	38
Дума про трьох вітрів	40
Золотий гомін	44

Зі збірки «Плуг»
(1920)

Плуг	54
Сійте	55
І Белий, і Блок.....	56
На майдані.....	57
Як упав же він.....	58
Перезорюють зорі... ..	59
І буде так.....	60
Міжпланетні інтервали... ..	60
Зразу ж за селом.....	61
На могилі Шевченка.....	62
Месія.....	65

Із циклу «Сотворіння Світу»

«Спервовіку не було нічого...»	68
«Вже би' заснув сиз вечір...»	69
«Пустили бідних на поталу...»	69
Листи до поета. <i>Триптих</i>	70
Мадонно моя.....	73

Псалом залізу.....	76
Ронделі.....	80
26.II (11.III). <i>(на день Шевченка)</i>	81
Я знаю.....	83
Гнатові Михайличенку.....	83
Один в любов... ..	84
Плюсклим пророкам	85
Паліть універсали... ..	86

Збірка «Замість сонетів і октав» (1920)

«Уже світає, а ще імла...»	88
Осінь.....	89
Антистрофа	90
Терор.....	90
Антистрофа	91
Лю	92
Антистрофа	93
Найвища сила.....	94
Антистрофа	94

Ритм	95
Антистрофа	95
Евое!	96
Антистрофа	97
Хто скаже.	97
Антистрофа	98
Шовіністичне	98
Антистрофа	99
Іспит	99
Антистрофа	100
Порожнеча	101
Антистрофа	101
Кукіль	102
Антистрофа	102

**Збірка «В космічному оркестрі»
(1921)**

«Благословенні...»	105
«Я дух, дух вічності, матерії, я мускули...» ...	107
«В космічному оркестрі...»	108

«Що наші сльози і зойки і крики?..»	110
«На берегах вічності ходить сонце...»	111
«Мов пущене ядро з гармати...»	113
«Недокровна планета круг сонця сохла...» ...	115
«Людськість промовляє...»	116
«Колись цвіли сади Семіраміди...»	118
«В царях знайшли свою опіку і рідню...»	119

Зі збірки «Вітер з України» (1924)

Вітер з України	122
Плач Ярославни	124
Надходить літо...	128
Кожум'яка	130
Три сини	133
Ходить Фауст	134
Голод	136
Відповідь землякам	137
За всіх скажу	138
Великим брехунам	140

Перед пам'ятником Пушкіну в Одесі.....	141
Осінь така мила.....	142
Ми кажемо	144
Весна.....	145
La bella Fornarina.....	146
Хмари кругом облягли.....	147
Повстанці	150
Клеон і Діодот	154
З мого щоденника.....	159
Вулиця Кузнечна.....	161
Охляло сонце	163
Великдень	164
Перше травня на Великдень.....	166
Харків.....	167
Фуга	170

Поза збірками

Блакить мою душу обвіяла.....	177
Горе матері	177
За хвилию котиться хвиля... ..	179

Не знаю і сам я, за що так люблю	179
Україно моя, моя люба Вкраїно.....	180
В темряві ночі тополі тріпочуть	181
Розкажи, розкажи мені, поле... ..	182
Що місяцю зіроньки кажуть.....	183
Я хотів би умерти при заході сонця	184
Зі смутком на серці, з вінком на чолі	184
Не смерті я боюсь, — боюсь я похорону.....	185
Ви знаєте, як липа шелестить... ..	186
Чоловік.....	187
Молодий я, молодий.....	188
Де тополя росте	190
Не бував ти у наших краях!	191
Коли в твої очі дивлюся.....	192
Під моїм вікном.....	193
Ах не смійтеся ви наді мною	197
Хоч би чи дощ, чи завірюха	198
Ех, якби я не бачив розкішних степів.....	200
Живу, живу — ридаю.....	202
Я хотів би, коли я умру	204

Я люблю казки чудові...	205
Ми — тлі закон священнодійний	206
Гей, іду, іду я полем...	207
Я сказав тобі лиш слово...	208
Там чути дзвін в бору ялин...	209
Деся на дні мого серця	210
Гармонія світу — офіра безкровна.....	211
З далекого походу	212
Душа моя — послухай	213
Як не горю — я не живу...	214
Озвався дзвін і потонув...	215
Читаю душі ваші	215
Дух народів горить...	216
Інакше плачуть хмари і стогне буйний вітер...	217
Зоставайся, ніч настала...	218
Послав я в небо свою молитву...	219
Не вірте, люди, снігу...	220
І являвся мені господь...	221
Як ударили у дзвони...	222

О, я не невільник.....	223
Огонь життя лелійте....	226
Пам'яті тридцяти	226
Постали череваті....	227
Хто ж це так із тебе насміяться смів?.....	228
Дівчинка на призьбі.....	229
Вийду, вийду за ворота.....	230
В гаю, в маю, у розмаю....	231
О, суму, смутку, скільки суму....	232
Встав на розвідку місяць повний.....	233
Застібнулось на всі ґудзики небо.....	234
Прийшли до мене в гості....	235
Напував коня....	236
Казала травка....	237
Свобода, рівність і любов	238
Брати, прощайте.....	239
Сніг, сніжок на жовтий садок....	239
Вулице Кузнечна, та чого ти така.....	240
Листя падає....	241
Балетна студія	242

Загупало в двері прикладом...	243
Прометей.	245
Люблю астрономію...	247
Весна.	248
Божевільний вітер...	249
Харків.	252
Вийди, доню, подивися....	254
З-під кепки чуб кошатиться...	255

З кримського циклу

Пляж.	257
Прорив.	258
Сниться й далі	259
За хмарами обвали	261
Ай-Петрі	262
Слався!	263
Курінь.	365
На світанню	268
Де країна Туреччина дивна...	269